

ԳԱՅՐԵՆԻՔ

10
Փարայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

10
Փարայ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ Գաւառաց համար 7 արծաթ մեծիտ կանխիկ. Գաւառական բոլրատարութեան ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդը ալ կը նշանակուի:

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Բիգա փաշա խան Թ. 14: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ չը տրուիր: Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դրոշ է. աւելի անգամի համար սակարկութիւն կը լայ:

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ՎԱԳՐԹԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երկար ժամանակ Հայաստանի դոյութեան հետ, անուանին հետ, խնդրոյն հետ կռուելէ վերջը, հուսկ ուրեմն Վագրթ կը խոստովանի թէ, «Հայաստանի խնդիր կոչուածն յոյնէ ստեղծուած խնդիր մ'է. բայց ժամանակաւ բարենորոգմանց և զանազան բարեփոխմանց հոգ տարուած չըլլալուն պատճառաւ, «վերջ մը դարձաւ, որ կրնայ աւելի բորբոքիլ»:

Ճիշդ այս աղապակն է, զոր Հայ ազգըն 1871 թուականէն ի վեր բարձած կայս. կառավարութեան գուռն ամի առնելով զթուրքիւն և խնամք կը հայցէր պաշտօնական տեղեկագիրներով, եթէ բարենորոգմանց և զանազան բարեփոխմանց հոգ տարուած ըլլար ան ատեն, այժմ Հայաստանի խնդիրն ոչ թէ վերջ մը կըլլար, այլ թերեւս սպեղանի ուրիշ խել մը վերբերու:

Այս վերջն անշուշտ կրնայ բորբոքիլ, եթէ նորէն հոգ տարուի, կրնայ քաղցկեղ մ'ըլլալ ի վնաս ոչ միայն Օսմանեան տէրութեան, այլ նաեւ Հայ ազգին վնասն անհրաժեշտ է, բայց թէ Օսմ. տէրութիւն և թէ Հայ ազգն միանգամայն պիտի տուժեն, եւ այս պատճառաւ Հայ ազգն կաղաղակէ, կը խնդրէ և կը թախանձէ բարենորոգումը և բարեփոխումը վասն Հայաստանի:

Ասկէ առաջ թուրք թերթերն կեղծիք և սուտ կը համարէին Հայ ազգին դատներն, բայց այժմ Վագրթ ինքն կը հաստատէ և կը խոստովանի թէ բարենորոգմանց և զանազան բարեփոխմանց հոգ տարուած չըլլալուն պատճառաւ Հայաստանի խնդիրն ստեղծուեցաւ:

Այս միջթարութիւնն ունենալով, այլևս պէտք չէ ժամանակ կորուսանել ամեն հրապարակական թերթերու, մանաւանդ թուրք թերթերուն՝ որք. կառավարութեան շրջանակաց մէջ մուտք ունին, պարտքն է յորդորել զամենքն անյապաղ անհնարկել բարենորոգմանց, և համոզել թուրք ժողովուրդն թէ, Հայաստանի խնդիրն քրիստոնէութեան ա-

նունով ստեղծուած խնդիր մը չէ, թէ Հայերն իրենք չստեղծեցին այս խնդիրն, այլ բարենորոգումը և զանազան բարեփոխումը չորձադրուելէն յառաջ եկած խնդիր մ'է, թէ Հայաստանի խնդիրն ոչ թէ վնասակար է բնակակից թուրք և քիւրտ ցեղերուն, այլ նաեւ անոնց օգտակար, թէ թուրք, քիւրտ և այլ ցեղեր պէտք է միանան Հայոց հետ երկիրն բարեփոխան համար, թէ Պէրլինի դաշնագրին ճիշդ. յօդուածն ինչպստ Հայոց Եւրոպական կառավարութեանց «միջամտութիւնն» է, որ վերջ մ'է այսօր, բայց մեր անհոգութեամբն «կրնայ» այդ վերջն աւելի բորբոքիլ:

Վերջապէս թուրք թերթերն պէտք է ծանուցանեն մեր բարեփոխումը: Թէ Հայաստանի խնդիրն և այլ խնդիրներն յանուն խաղաղութեան և քաղաքակրթութեան ստեղծուած խնդիրներ են ընդդէմ չլիթութեանց և անկրթութեանց. թէ, որ և է կառավարութիւն չկրնար հանդուրժել որ իր գրացի կառավարութեան մէջ չլիթութիւնը յուզմունք անպակաս լինին, զիրար սպառնալու երկիրներ տիրեն անդ, և կամ գրար նեղելու և նեղելոց աղաղակները լսելու անհանգստութիւնը կրնն. այլ կը ուղեն խաղաղութիւն, աշխատութիւն և բարգաւաճումն: Օրինակի համար թագի մը կամ փողոցի մը մէջ եթէ դռնըւի տուն մը, ուր բնակող ընտանեաց մէջ ամեն ատեն խռովութիւնն անպակաս լինի, առտու՝ երեկոյ կամ գիշերուան խաղաղութեան մէջ յանկարծ սոսկալի աղաղակներ լսուին, որ կարծել տան զբացեաց թէ հրդեհ պատահեցաւ անդ, կամ զիրար կսպանեն, կամ զիրար կը ծեծեն, եթէ այսպիսի տուն մը գտնուի, ինչ կընեն դրացիք. ո՛չ ապուքէն ճար մը կը փնտռեն այդ ընտանիքն իր մէջ խաղաղելու, և այդ կերպով իրենց հանգստութիւնը գտնելու, և եթէ 1-2-3 և ինչ փորձեր ընելէ վերջը անյաջող մնան իրենց ձեռնարկին մէջ, այնուհետև անշուշտ պիտի ջանան այդ ընտանիքն այդ տունէն և իրենց թաղէն հեռացնելու, կամ նոյն տան ամեն դուրծոց միջամտելով զայն խաղաղեցնելու: Եթէ մեր երկրին բարենորոգմանց

խնդիրն այս տեսակէտով հարկ անհրաժեշտ նկատուի, այն ատեն կրնանք հաւատալ թէ, ոչ ևս թերի կամ կէս դարմաններ ձեռք կառնուին, և ոչ ևս ինքզինքնիս կամուրիշներն խաբելու և ժամանակ շահելու սնտոի գաղափարներով կը սողորուինը:

Ուրախ ենք որ մեր թուրք պաշտօնակիցն իրաց վիճակին ծանրակշռութիւնն հասկնալ սկսած է. որ էական դարմաններ կառավարկէ, յորս կը տեսնեմք զըլլաւորաբար:

Ա. Գաւառական վարչութեան ամեն ճիւղերուն համար «ձեռնհաս» պաշտօնատարներ անուանել, եթէ մարդ ապրեցընելու, «խաղեր» համար գործ տեսնելու և երջանկան գաւառութեան խռովութեան դաղափարն ի բաց թողուի, և «ձեռնհասութիւնը» քննութեամբ հաստատուի լինի պաշտօնատարաց անուանումը, ահագին փոփոխութիւն մը կը կրէ գաւառ. վարչութեան վիճակը:

Այս քննութեան Հայ տարրն ալ անտարակոյս պիտի մասնակցի. որ իր ուղղութեամբն և աշխատութեամբն անշուշտ պիտի փայլի:

Օտարազգի պաշտօնատարներու հարկը կըլդանք մանուտնդ գանձալին, հասարակային շինութեանց և ոստիկանութեան մասին, բայց ոչ իւրեւ օգնական, այլ բուն իսկ պատասխանատու պաշտօնեայ:

Բ. վարչական ապակեգործնացում հաստատել, որպէս զի, կըսէ Վագրթ, անհամար «ինհա»ներու, «խաթիլամ»ներու վերջ տրուի, և Բ. Դուռն ազատի գաւառական գործոց վրայ իրարմէ տարբեր և յանգէտս որոշումներ տալու հարկէն:

Հաճի է ըսել թէ այս դրութիւնն ալ պաշտօնատարաց ձեռնհասութեան նըման էական և հիմնական դարմաններէն մին կը նկատուի: Բայց այս դրութեան հաստատուել յառաջ պէտք է «իրենց բնական դրից և բնակջաց վիճակին համեմատութեամբը» նորոգ կարգով վիճակել, որպէս զի Բ. Դուռն կարգէ վալին և այլ քանի մը բարձրաստիճան պաշտօնատարները, և վալին կարգէ իւր ստորագասեալ այլ պաշտօնատարները:

պատասխանատու լինելով ամենուրեք հա-
մար :

Գ. Հանրագումար շինութեանց հոգ տա-
նիլ, օտար դրամագլուխներ բերել տալ
և երկրին օգտին գործածել զանոնք :

Դատ ուշ մնացած ենք այս մասին .
և Պ. Հիրշի ձեռք բերած յաջողութե-
ան էն ի վեր, Բ. Դուռն օտար դրամա-
տեարց հետ համաձայնելու գծուարու-
թեան մը մէջ է : Եթէ կառավարութիւն-
ն յայս կարգի շինութեանց ծրագիր-
ներն քննելու համար « ձեռնհաս » յանձ-
նախուժ մը կազմէ, այդ գծուարու-
թեանէն կազատի, և երկիրն օտար դրա-
մագլխոց շնորհիւ կենդանութիւն կառ-
նու :

Տարակոյս չկայ թէ այս կենդանու-
թեան մաս և բաժին պիտի ունենայ
նաև Հայաստան, որոյ հետ յարաբերու-
թեան արդի գծուարութիւնն ամենայն
վեղձմանց քաջալեր եղած է :

Վագրթ այս երեք գլխաւոր դարման-
ներն կառավարկէ, առանց յիշելու
ապահովութեան խնդիրն, որ « օստիկա-
նութեան » նորոգ կազմութեամբն միայն
կրնայ ստացուիլ, և « արդարութեան »
խնդիրն որ դատարանաց կազմութեամբ
և անկախութեամբն կրնայ երաշխաւո-
րիլ :

Գանձային արդի անձկութիւնն յիշե-
լով Վագրթ օրինակ կը բերէ Արեւելեան
Բումբէին և վեց անուղղակի տրոց վար-
չութիւնը, որք օտար և ձեռնհաս պաշ-
տօնատարաց շնորհիւ բարգաւաճեցան :

Ժողովրդեան տրոց հատուցման վի-
ճակն գրեթէ անտանելի եղած է և
անմիջական բարւոքման պէտք ունի : Ան-
հատ մը գիտնալու է թէ ի՞նչ է իւր վը-
ճարելիք տրոց տեսակն ու քանակու-
թիւնը, շատ անգամ վճարուածներն կըր-
կին կը պահանջուին հաւաքող պաշտօ-
նատարաց անհաւատարմութեան պատ-
ճառաւ : Ժողովուրդն արքունի տուրքէն
զատ պէյի, աղայի, չորպաճիի, զապթիէ-
յի, քիւրտ հրոսակներու ալ վճարելի
տուրքեր ունի, պէտք է դարմանել այս
տմենը և հիմնական դրութեան մը վը-
րածել, որ անշուշտ օտար ձեռնհաս
պաշտօնատարաց գործն է : Այժմեան
գրութեամբ ոչ միայն ժողովուրդը կը
կեղծքուի, այլ և արքունի գանձը, որոյ
համար վճարուածին քառորդն անգամ
չմտնէր անդ :

Ուրեմն կը շնորհաւորենք Վագրթը իր
այս խոստովանութեանցը համար, և կը
յուսանք որ քիչ ատենէն նաև պիտի
ճանչնայ և խոստովանի թէ Հայ ազգն
իր ցաւերուն համար ձայն բառնալովն
Օսմ. կառավարութեան հաւատարիմ հը-
պատակութիւնը ապացուցած է, և թէ
բոլորովին անաւղի և անհիմն են այն
կասկածներն զորս թուրք թերթերն
անխոհեմաբար և առանց հեռատեսու-
թեան Հայ ազգին վերագրել փորձե-
լցին :

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Պար կըսէ թէ Բ. Դուռն դեսպաննե-
րէն խնդրեր է որ Յունաստանի թող-
ուած երկիրներուն երկրորդ ճիւղի յանձ-

նուժը Բամազանի պատճառաւ 15 օր ետ
ձգուի : Դեսպաններն ալ պատասխանե-
րն թէ համազգային յանձնաժողովոյ
կարծիքը պիտի տեսնեն այս մասին, ո-
րոյ անդամները մայրաքաղաքս կը գըտ-
նուին :

— Արթայի մաքսատան խնդիրը տա-
կաւին անլոյծ վիճակի մէջ է : Ասիմ փա-
շայի խնդրանք Պ. Գոնտուրիթի Բ.
Դուռն գացեր է առջի օր, սակայն փա-
շան պալատէն Բ. Դուռն չէ կրցեր գալ :
— Յուլիս 14 ի ազգային տօնին առ-
թիւ Բ. Դրան և Գաղղիոյ դեսպանատան
մէջ ծագած միջադէպը երկու կողման
հաճութեամբ գոցուեր է : Ասիմ փաշա
յայտարարեւ է թէ այս մասին թիւրի-
մացութիւն մը տեղի ունեցած է, և
հետեւաբար ցաւ յայտներ է :

— Մէմօրիալ տիփլումթիդ լրագիրը
կը գրէ թէ Պ. Պուրք Կ. Պօլիս գալէ ա-
ռաջ օսմանեան արժեթղթատեարց կար-
ծիքն առնուլ ուղեւորվ, ասոնք միաձայ-
նութեամբ յայտարարեւ են թէ երկու
պատուիրակները ամենքն ալ կընդունին.
Պ. Վալֆրէյ Գաղղիոյ համար և Պ. Պուրք
Կնդղիոյ համար այս մասին կատարեալ
համաձայնութիւն կայ եղբւր Բ. Դրան,
Միւզիւրիւս փաշայի, Օսմ. պանդային
և արժեթղթատեարց մէջ :

— Ազգայնագրիայէն Ստանտարի կը
գրեն թէ Խըտիվը յուլիս 16ին Պիւտ-
ճէի վերաբերեալ հրամանագիրն ստո-
րագրեւ է : պիւտճէին մէջ 663,339
անգղիական ոսկի յաւելեալ շահ կայ
մինչեւ մէկ միլիոն կը յուսացուէր :
Այս գումարին 16 հազարը ընդհանուր
պարտուց ստուկին, իսկ մնացեալը զա-
նազան վարչութեանց պիտի բաժնուի :

— Վեց գրահաւորէ յաղկացեալ ա-
ւստրիական տորմիդ մը հրամանատարու-
թեամբ ամիրալ Վիվլէնթէրի այս օրերս
Զմիւռնիա կըսպասուի :

— Ճէրիտէ կը գրէ թէ Տօթթէօր Խօ-
րասանճեան էֆէնտի կաթ ուտածամահ ե-
ղբւր է :

Մենք ստուգեցինք որ այս լուրն ան-
հիմն է :

— Իւլէմայներու ժողովը որ 25 ան-
դամէ կը բաղկանայ, Պետական գատա-
տանի վճռագիրը քննելով իւր տեղեկա-
գիրը ստորագրեւ և նախարարաց ժո-
ղովին ղրկեւ է : Տեղեկագրին քննած
կէտերը մահմետական օրինաց խնդի-
րներ կը պարունակեն և թէև քննուած,
սակայն ձեռնհաս անձանց վճռոյն թող-
ուած են :

— Վօլթիթէօր գաղղիական զրահա-
ւորը Միջերկրականի մէջ քանի մը տե-
ղեր աչքէ անցընելէ ետքը Տրիպօլիս վե-
րադարձեւ է, մնալու համար :

— Գանի մը շոգենաւներ ղրկուեցան
Թեսաղիա և Եպիրոս բէտիֆ զօրքերը
իրենց հայրենիքը փոխադրելու համար :

Տօնուրօք-Քօրսաքօք իշխանը Ա-
թէնքէն մայրաքաղաքս եկաւ :

Զմիւռնիոյ Գարա պուհլար գիւ-
ղին մօտերը աւազակները մահմետական
տղեկ մը լեռը տարեր են և այժմ 500
ոսկի կը պահանջեն եղբւր :

— Վերին Ալպանիոյ մէջ վերստին
յուլիսնը ծագիլ սկսեւ է լեռնական-
ները կը վախնան որ Տինօսէի գաւառը
Գարատաղի չյանձնուի :

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԻՔ

Թուեցուց 21 յուլիս

Սֆաքսի առման մէջ Թրանսպիլ ու-
նեցան 20 մեռեալ և 50 վիրաւոր : Իսկ
ապստամբք մեռեալ և վիրաւոր 1500
մարդ կորուսին : Ասպատակայ խումբեր
կը պտըտին Թուեցուցի և Խայրուանի
միջեւ : Նոր զօրքեր ղրկուեցան Թուեցու-
զէն ի Սֆաքս :

Փեդրսպուրկ 21 յուլիս

Կայսերական հրամանագիր մը հա-
գուցեալ կայսեր մարդասպաններէ
Ժէսա Հէլֆման անուն կնոջ մահապար-
տութեան պատիժը չղթայական աշխա-
տութեան կը փոխարկէ :

Լոնտրա 21 յուլիս

• Յաւանքիկային կապոյտ տետրակին մէջ
գաղղիական կառավարութեան մէկ հե-
ռագիրը պիտի տեսնուի որ Տրիպօլիոյ
վրայ Գաղղիոյ ունենալ կարծուած ծրա-
գիրները կը հերքէ : Վասն զի Գաղղիա
Տրիպօլիսը Օսմ. կայսրութեան մասն կը
ճանաչէ :

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական պալատը առջի օր
գումարուած կղերական և նախարարա-
կան ժողովներուն վրայ խօսելով Թուրք
լրագիրները կըսեն թէ կղերական ժո-
ղովը Պետական գատապտանի գատա-
պարտելոց համար կազմուած է և մօտե-
րըս ասոնց պատիժը պիտի տրուի, իսկ
նախարարական ժողովը բաց ասկէ Տը-
րիպօլիս խնդրոյն վրայ ալ խորհրդակ-
ցեւ է :

— Պուլլարիոյ գործակատարը Պ. Պա-
լապանօֆ, Աւստրիոյ դեսպանատան ա-
ռաջին քարտուղարը Պ. Տավիտ, և Տրապի-
զոնի ռուսական հիւպատոս Պ. Լուսա-
քօվիչ մայրաքաղաքս հասան :

— Լա Թիւրքի կը գրէ թէ Դերմանական
ընկերութիւն մը Պօլսէն մինչև Պաղտատ
երկաթուղի շինելու համար թնդանօթա-
րանի մէջ կազմեալ շինութեանց յանձնա-
ժողովին ծրագիր մը մատուցեւ և յանձ-
նաժողովը զայն ընդունեւ է : Իզմիտէն
մինչև Ինկիլիւրի շինութիւնք երկաթուղ-
եաց համար ալ ընկերութեան մը հետ
պայմանագիր պիտի կնքէ Բ. Դուռն,
սոյն պայմանագիրը Պետական խորհրդոյ
քննութեան ենթարկուած է :

— Օսմանեան պետութեան արժե-
քոմներու խնդրոյն քննութեան հա-
մար Աւստրիոյ կողմէն Գրէտի Օթրիչիէն
պանդայի վերատեսուչը փոխանորդ պի-
տի կարգուի : Ղալաթիոյ դրամատեարք
այս խնդրոյն համար Բ. Դուռն բացատ-
րութիւն խնդրելով, Բ. Դուռն պատաս-
խանեւ է թէ մինչեւ որ եւրոպացի փո-
խանորդները մայրաքաղաքս չգան, բը-
նաւ բանի մը չպիտի ձեռնարկուի : Պ.
Պուրք երկու տղաքները երէկ վարնայի
ճամբով մայրաքաղաքս եկան, քիչ օ-
րէն Պ. Պուրք ալ հոս պիտի հասնի :

— Անցեալները Պէլովա անտառին վերադառնալու անպակաս կողմնէն ձերբազալուելով 2000 ոսկի փրկանք տալէ ետքը աղատած էր, Պիղմարը իշխանը այս փրկանքը օսմանեան տէրութենէն կը պահանջէ եղեր այժմ. վագըթ կրաէ որ եթէ օսմանեան պետութիւնը այս փրկանքը հատուցանելու ստիպուի, ինքն ալ Արեւելեան-Բուսնիի կուսակալութենէն պիտի պահանջէ:

— Անցեալները Ունճեան Արիկէֆէնտի արկղը կոտորելով կողոպտող գողերը, պատժական ատենին առջև դատուելով երեք տարի բերդարգելութեան դատապարտուեցին:

— Տրիպոլիէն կը հեռագրեն թէ Պօլսէն Տրիպոլիս գաղտնի Մէծիտիէ անուն արքունի շոգենաւին ետեւէն Գաղղիական զրահաւոր մը Մալթայէն մինչեւ Տրիպոլիս գացեր է, Օսմանեան շոգենաւը լրտեսելու համար:

— Հագրգաթ այս առաւօտ Հայք և Հայաստանի բարեկարգութիւնը» վեր նագրով երկար յօդուած մը կը հրատարակէ և Պէրլինի դաշնագրին ճարտարութեան գործադրութեան համար Հայքը բաժնի անվայելուչ կը նկատէ. ինչոյ կը պարտաւէ թէ Հայք Հայաստանի հարստահարութիւնները եւրոպիոյ չափազանցօրէն կը ներկայանան: Հուսկ ուրեմն լեզուն մեղմացնելով կրօնէ թէ Օսմանեան պետութիւնը ինքը թոյլ տուաւ Ճարտար յօդուածին Պէրլինի դաշնագրին մէջ մտնելուն և Բ. Դուռը Հայոցմէ շատ աղէկ գիտէ երկրին կարօտութիւնը, միայն թէ քաղաքական ծանր պարագայներ մինչև ցարգ արդեւը եղան բարեկարգութեանց սկսուելուն, սակայն այսու հանգերն բարեկարգութեան պետութիւնը բնաւ դադարած չէ անոր վրայ խորհելու:

«Ինչպէս, կը յաւելու Հագրգաթ, քիչ օրէն տէրութեան ճգնաժամը անցնելով, ընդարձակ բարեկարգութեանց պիտի ձեռնարկեմք, սակայն քանի որ մարմինն հիւանդ է, ինչի կը ծառայէ զգեստի վայելելութիւնը հոգալ. բարեկարգութիւնը խաղաղութեան և անդորութեան ատեն կը գործադրուին, Հայք եթէ կառավարութեան առաջադրութեանց վրայ վստահ ըլլային պէտք էր որ փոխանակ Անգլիոյ պաշտպանութիւնը հայցելու, Անգլիայէն խնդրէին որ քիչ մ'սպասէ Հայկական խնդրոյն համար և ճնշում չբանցնէ, որպէս զի Բ. Դուռը ինքզինքը գտնելով առաջադրածը կարենայ գործադրել առանց ու է քաղաքական դժուարութիւններէ սայթաքելու»:

— Վագըթ քանի մը օրէ ի վեր ընդհանուր բարեկարգութեանց պէտքին վրայ կարեւոր յօդուածներ կը գրէ, և գրեթէ իւր առջի ընթացքին բոլորովին հակառակ իրաւացի խոստովանութիւններ կընէ երկրին արդի յոռի կացութեան վրայ: Այս առաւօտ ալ կառավարկէ անմիջապէս յանձնաժողով մը կարգել գաւառաց մէջ պէտք եղած բարեկարգութիւնները առանց ժամանակ կորսնցնելու գործադրելու համար:

— Գաղղիական լրագրերը կը գրեն թէ թուրքի հասարակաց շէնքերուն վրայ ալիւալլ սպանակ-սի յայտարարութիւններ փակցուեցին, և քաղաքները բնակիչներէն համար:

— Թուրքի առաջին պաշտօնեայ Մուսթաֆա փաշայ Գաղղիոյ հասարակապետութեան կողմնէ պատուոյ լէգէոնի պատուանշանն ընդունել է:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՄՈ

Օսմ. Գոնսոյիս Գոցուեցաւ երէկ իրիկուն	46-28
» » Բացուեցաւ այս առաւօտ	46-30
ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ	
Սօսիէթէ մէնէրալ Անգլ. Լիւր.	5-42
» Ոթման » »	3-36
Կ. Պօլսոյ Պանքան » »	11-40
Քրէտի Ժէնէրալ » »	6-
Փոխ. 1863 (Մութոն) » »	-
» 1865 (Մութոն) » »	84-
» 1869 (Բինար) » »	83-20
» 1872 (Պոն տիւ Թրէգոր) » »	27-40
» 1873 (Բինար) » »	84-
Թրամվայ Օսմ. Լիւր.	4-3
Թրամվայ » »	1075
Բուսնի երկաթուղի Փրանք » »	50-30
Լաւրիում » »	142-

ԸՆԹԱՑՔ ԳՐԱՄՈՅ

(Օսմ. ոսկին 100 դուրուշէն)	
Անգլիկ. ոսկի 109-28	Գարպոն արծա. 92-
Գաղղիական » 87-20	Մէծիտիէ » 107-48
Բօլ » 90-3	Վեցնոյ » 426-5
Քրիմի » 51-40	Հինգնոյ » 240-
Գարպոն թուրք 8-73	Մէթալք » 206-

ԱՐՏԱՔԻՆ

Էտիմուրիկի դրսին ռուսաստանի մէջ ունեցած պաշտօնը յաջողութեամբ պսակուել է: Սա Աֆղանիստանի մասին մեծին Բրիտանիոյ, Ռուսիոյ և Պարսկաստանի մէջ դաշնագրութիւն մը կընքելու վրայ է:

— Լոնտրայէն տեղեկութիւն կուտան թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը Գերմանիոյ և Աւստրիոյ պատուիրակներուն յայտարարութեան թէ դէպ ի Տրիպոլիս գաղղիական արշաւանքի մը անտարբեր չկրնար մնալ, սակայն սպառնալով անպատեհութեանէ զերծ մնալու համար Պարթէլըմի Սէնթ — Իլէրի վրայ կատարեալ վստահութիւն ունի:

Խոսքիոյ դեպքանը լըրա կրանվիլի հետ շատ անգամ երկարօրէն տեսակցեր է:

— Սերվիոյ ապառնի թագաւոր Միլան իշխանը իւր կնոջ և օրդուոյն հետ Թրանցեսպատ գացեր է ամառուան մէկ մասը հոն անցնելու համար:

— Ալկէմանէ ցայթանկ լրագիրը կը գրէ թէ ձէնօլայի մէջ ընկերվարականաց ժողով մ'եղեր է: Այս ժողովին նախագահներ են Ռուս մը, Գաղղիացի մը և Ռուս տիկին մը, ժողովը որոշել է իւր գրութիւնները թղթատարութեան չը յանձնել այսուհետեւ: Այլ յատուկ սուրհանգակներու միջոցաւ ղրկել, որոնք իրենց գրպանին մէջ պիտի կրեն թղթերը և ոչ իրենց կարասեաց մէջ: Սուրհանգակները «ը քաղաքէն որ անցնին, հոն մարգիկներ պիտի դնեն ան իրենց ճամբորդութիւնը» դիւրութեամբ շարունակելու համար, ընդ հսկողու:

Թեամը յատուկ յանձնարարի մը, Վիէննական լրագիրը կըսէ թէ սոյն ժողովին միւս որոշումները հրատարակելու համար լրագրական օրէնքը թոյլտուութիւն չընեն:

— Ռուսիոյ կրթական գործոց պաշտօնէութիւնը Լէյփցիկի ռուսական մանկավարժական գործոցին արքունի դանձէն նպաստ ղրկելը դադարեցուցեր է:

Այս վարժարանին համար կառավարութիւնը ահագին ծախք կընէ:

— Միւնիխի 328 երեսփոխաններէն 286ը կղերական կուսակցութենէն ընտրուել են:

— Վիէնայի Բրէս լրագիրը կը գրէ թէ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ կայսերաց տեսակցութիւնը օգոստոս 6ին և 7ին տեղի պիտի ունենայ Իշլի կամ Սալցպուրկի մէջ ինչպէս որ ուզէ Կիյեօմ կայսրը:

— Չէրնայէֆ զօրավարը Թուրքաստանի կուսակալ պիտի կարգուի Բօֆման զօրավարին տեղ:

— Ամերիկայի նախագահին հօրեղբայր Պ. Թօմաս Կարֆիլտ կառքով պտրտելու ատեն կառքը երկաթուղիէն կոխուուել և ինքն անմիջապէս մեռել է, կինը՝ տիկին Արնօլտ ալ մահացու վէրք մ'ընդունել է:

— Լոնտրայի մէջ այս օրերս Պիթօնսֆիլտ կոմսին պատկերները և ձեռագրերը կը ծախուին: Քանի մ'օր առաջ Պիթօնսֆիլտի վեց վիպասանութիւնները զոր Բալֆ Տիգրայէրի տուած էր, աճուրդի հանուեցան: «Եունկ նիւք» ի ձեռագիրը 5775 ֆրանքի, «Քօնթարի. նի ֆլէմէնկ» 5750 ֆրանքի, «Վէնէցիա» 2360 ֆրանքի, «Իսթօն» 2360, «Ալոյ» 3650 և «Բիլ Իսթէնտէր» 1200 ֆրանքի ծախուել են:

— Փարիզի ժուրնալ լրագիրը կը գրէ թէ Լէոն Ժ. Փարիզի դեսպանը արտաքին գործոց նախարարին հետ խիստ փափուկ խնդրոյ մը վրայ տեսակցեր է: Փարիզի պատերուն վրայ կանաչ յայտարարութիւններ տեսնուել են ոմանք մէկ քառակուսի կանգուն, այլը 40 հարիւրամէթր երկայնութեամբ և 25 բարձրութեամբ, որոյ վրայ խոշոր գրերով հետեւեալ բառերը գրուած են եղեր:

«Գաղտնի սիրահարութիւն Պիոս Թ. Պապին գաղտնի հին սենեկապետի մը միջոցաւ»:

Այս յայտարարութիւնը տխուր տպաւորութիւն մ'ըրեր է. տեսնենք Գաղղիոյ կառավարութիւնը ինչ միջոց պիտի գործածէ այսպիսի անուր նախատանաց հեղինակներուն համար:

Էֆէնտի
Խօսք չունիմ այլ ևս Պ. Կ. Սարբեանի, զի հերքելու ձևին տակ մեր բոլոր ըսածներն և իրաւունքներն հաստատել իւր երէկուան գրոյն մէջ:
Շատ լաւ է ըրեր նաև որ պատուաւոր վաճառականին դատն ալ պաշտպանել է: Կեցցէ:
1881, յուլիս 40 Մ. Գալիաֆանտ

Հետեւեալի հաճութեամբ կը հրատարակեմք :

... Խմբագիր Տէր

Մասիս ազգագուստ լրագրոյ մէջ կարգադրեմք թէ Շնորհափայլ օրիորդ Զապել Խանճեան իւր հիմնած Հայուհեաց ընկերութեան ժողովին մէջ ճառ մ'արտասաներ է, և անոր հրատարակման համար բաղձանքներ կը յայտնէին ընկերուհեաց կողմէ :

Մենք ալ որ ի հեռուստ յիշեալ նորատի օրիորդին վաղահաս տաղանդին և գեղեցիկ գործերուն վրայ զարմացողներէն եմք, յոյժ կը փափաքեմք որ այդ ճառը լոյս տեսնէ : Ազգային լրագիրը փոխանակ անձնական խնդիրներով ըզբաղելու՝ լաւ է որ հայրենասէր սրտերու զգացումներն ու խոկուն մտաց գաղափարներն հաղորդեն մանաւանդ մեզ որ մեր թշուառ հայրենեաց խորը մեր բերց սիրոյ և համակրութենէն զատ մը խիթարութիւն չունիմք :

Վստահ ենք թէ ազգասէրն օրիորդ Զապել պիտի բարեհաճի զայս նուագիսկ աննախնայար իւր մտաց ծնունդը ի հրապարակ հանել : որոյ համար երախտապարտ պիտի մնայ իրեն

1 յուլիս 1884 Հրանտ Երզնկա

Ա Ձ Դ

Միացեալ ընկերութեանց տեսչութեան յանձնուած Կորայ Ս. Գանիէլ վանքի զարգացման համար մի յուլիս 10 Խրիմու կովեր և մի արուով 6 ուսուսկան «յօլլա» ձիեր հարկաւոր լինելով, ընկերութեան նիւթական վիճակի անձնութեանը պատճառաւ՝ Կեդրոնական ժողովը իւր վերջին նստին մէջ Տնօրէն ժողովոյ յանձնարարեց ազգայնոց առատաձեռնութեանը դիմել, յիշեալ անասունները ամբողջապէս կամ մասամբ հայթայթելու և Միացեալ ընկերութեանց նուիրելու համար :

Հայաստանի տնտեսական վիճակի բարգաւաճմանը նպաստող այս ձեռնարկը երկրին հողագործական անասնոց տեսակն ազնուացնելու օգուտն ևս ունենալով, Տնօրէն ժողովը կը յուսայ թէ ընկերութեան հրաւերն անխելի չպիտի մնայ :

Ի դիմաց Միացեալ ընկերութեանց Տնօրէն ժողովոյ

Ատենագիր Ատենապետ
Յ. Արշակունի Մ. Զերադ

Տէր

Հաճեցէք Ձեր և Ձեր ազնիւ ընտանեաց ներկայութեամբ պատուել Վար. Ժարանիս ուսանողաց մրցանակաբաշխութեան հանդէսն, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիւրակէ. յուլիս 12, և ընդունել կանխաւ մեր շնորհակալեաց հաւաստիքն : Հանդէսը պիտի սկսի ի ժամ 6 ու կէս : Հիմնագիր-Տնօրէն 1884 յուլիս 8 Ռ. Յ. Պէրպէրեան Իւսկիւտար

Տէր

Տնօրինութիւն կրթարանիս պատիւ կը համարի հրաւիրել զՁեր ազնուութիւնն՝ որ հաճիք ընտանեօք հանդերձ պատուել մեր ուսանողաց մրցանակաբաշխութեան և ուսումնաւարտ աշակերտաց վկայականի բաշխման հանդէսն, որ պիտի կատարի յառաջիկայ կիւրակէ օր, 12)24 յուլիս, գիւղիս թատրոնին մէջ, սկըսեալ ի ժամ (ըստ թուրքաց) 6 ու կէս :

Մնամք յարգանքօք

6/18 յուլիս 1884 Հիմնագիր-Տնօրէն
յՈրթաքէօյ Յ. Գուրգէն

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵՆՆԻՃԷԼԻԹԱԽՈՏԻ

ԳՕՆԹԻ ԵՂԱՐԱՐ ԵՒ ԵԱԶԻՆԻ

109 Ղալաթա. Սանտրոգճըլար փողոց 109

Ստորագրեալքս առեւտրական բոլոր պատասխանատուութիւնը մեր վրայ առնելով Գօնքի եղբարց և Եանիի հետ ընկերութեամբ Ղալաթիոյ Սանտրոգճըլար փողոց թիւ 130 գործատունն հաստատելուս ի վեր՝ արժանապէս քաջակերուեցանք պատուարժան յաճախորդաց բաղմունքէն : Ամէն ոք լաւ գնահատեց մեր գործարանէն ելած ծխախոտոյն ընտրութիւնը, ճաշակը և գինընդուն չափաւորութիւնը տեսակներուն համեմատութեամբ : ուստի ևս մեզ հարկ եղաւ, աւելի ընդարձակ ասպարէզ մը տալ մեր գործատուներէն :

Եւ նախ՝ մեր գործարանն ու վաճառատունը փոխադրեցինք առաջնոյն դիմացը 109 թիւ շէնքին մէջ, և իւր անհամեմատ ընդարձակութեամբը խիստ յարմարութիւն ունի թէ մայրաքաղաքէս թէ գաւառներէն և թէ օտար երկիրներէ եկած բազմաթիւ հըրամաններն յոյժ գոհացողիչ կերպիւ ևս փութով կատարելու :

Երկրորդ՝ ծխախոտոյ բերքն արտադրող ամեն կողմ ևս մանաւանդ յէնիճէ յատուկ գործակալներ կարգելով սկսած ենք մասնաւոր խնամօք պատրաստել տալ բերքը եւ ահա այս խնամոց ևս զոհողութեանց չորհիւն է որ այսօր ամենքնախոր ևս հոտաւէտ ծրխախոտներ կարող ենք մատակարարել նաեւ 150 նոց, 200 նոց, և 300 նոց և աւելի բարձր գիներով ըստ տեսակին :

Այսուհետեւ ոչ ոք պիտի վարանի իւր ճաշակին յարմար ընտիր ծխախոտ գտնելու մասին, բաւական է զիմեւ մեր վերոյիշեալ գործատունն ի Ղալաթիա Սանտրոգճըլար փողոց թիւ 109, և կամ ամեն ծխախոտաւորէ խնդրել մեր գործարանէն ելած ապրանքներէն :

Ման. Օտար երկիրներէ ապրանք ուղողները կը մասնակցին այն մնաւորներին, զոր ունիմք կայսերական կառավարութիւնէն, որ է պանտրօյի տուրքէն ազատ ըլլալ, որով 0/0 ին 20 չափ կունենան :

Վաճառատուններն են.
Ղալաթիա Սանտրոգճըլար թիւ 109
Զընտան գարու Զէմէկհէկէր » 29
Էմին-Էօնիւ » 56

ՏԵՄԻՐԳԱՓԱԻԼԵԱՆ ԵՂԱՐԱՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ
Տ Պ Ա Ր Ա Ն Ի

(Արժաք մեծիս 20 դուրուշ)

Արուստ Երկայնակեցութեան . . . 10 ՂՐԶ
Հոչակաւոր Ոճիւրք. — ՊրէնկիլիէՄարքիզուն Պատկերազարդ . . . 7 »
Տնական Բժիշկ 6 »
Պտոյտ մը Պօլսոյ Թաղերու մէջ . . 12 »
Հոչակաւոր Ոճիւրք. — Սէն-Ժէրան Կոմսուն Պատկերազարդ . . . 6 »
Դաստիարակ Ազգային Պատմութեան Զ. տպագրութիւն Ս. Պ. Պ. Փափագեանց 5 1/2 »
Դասագիրք Ընթեցանութեան Պատկերազարդ Ե. տպագրութիւն Ս. Պ. Պ. Փափագեանց 2 1/2 »

Նորայրի Գաղղիերէն-Հայերէն ընդարձակ բառարանին 55 երորդ թերթն հրատարակեցաւ, որ կը հասնի մինչև ի բառն Efféminement. գին 55 թերթերուն 82 1/2 դահեկան արծաթ : Բաժանորդագրութիւնն է 1 1/2 օսմ : ոսկի, վճարելի կանխիկ :

Կը գտնուի ամէն Հայ գրավաճառաց քով :

ՀՈՒԳՈՆԻ ՓՈՍԿՈՒԵԱՅ

ԵՒ

ՀԻՊՊՈԼԻՏԵԱՅ ՊԻՆԴԵՄՈՆՏԻ
Կրկին տաղք Գերեզմանականք Տաղաչափեալ յանդաւոր ի Յարութենէ Գ. Մըրմըրեան. Տպագրութիւն Արամեան Գին 5 շրուշ

Կը վաճառի Կ. Պօլսոյ ամեն գրավաճառաց քով և Պահճէ-գարուսին սոսկ Պօլսո աղայի խանութն, ինչպէս նաև Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի ստորոտ գուրսի կողմը Պ. Վրուրի Խաչատուրեան թղթավաճառանոցը :

ԱՍԻԱԿԱՆ ՀԱՆԱՊԱՐՀՈՐԳՈՒԹԻՒՆ
Ի ՀԱՅՐԵՆԻՍ

Դրեաց Պետրոս Թ. վարդապետ Կալ հօկեցի. նախկին աւաջնորդ Սղերդու Սոյն գրքուկը կը խօսի Հայաստանի բոլոր գետոց, առաւելապէս Տիգրիսի, Եփրատի, Երասխի և նոցա ճիւղերուն ինչպէս նաև լեռանց և գաւառաց նախկին և արդի անոնց սատանայապաշտ Արևորդեաց աղանդից և արարողութեանց. քրդաց ծագման և լեզուին և մինչև այժմ եղած սխալ գրութեանց վերայ :

Նաև շատ մը հետաքրքրական տեղեկութիւններ և եօթ հարիւրէն աւելի գաւառական բառերու մեկնութիւններ կուտայ և լաւ տեսութիւն մը կընէ Պօլսոյ և գաւառացի հայոց լեզուին վրայ : Կը վաճառի Մարգարեան գրատունը ի գին 5 շրշ :

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԹԷՆՍ ԵՒ Ի ՉՄԻՒՈՒՆ

Հանդերձ գիտողութեամբ նկարագրեաց Յ. Գուրգէն :

Պատմական տեղեկութիւններ պարունակող ընտիր գրքոյի մ'է խիստ յարմար դպրոցական պարգեւաբաշխութեանց որոյ 50 օրինակին գինը Ս. Փրկի Աղղ. Հիւանդանոցին յատկացեալ է :

Կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով ի գին 6 շրուշ :

Կեդրոնատեղին է Արամեան գրատունը :

Ա Ձ Դ

Գումարու Հիսար տիպի Աճէմ տղի կոչուած տեղը «Միութիւն (Էնօսի)» անուն ծովեղերեայ համազգային գրասարան մը բացուած է ուր թէ եւրոպական և թէ տաճկական նուագածոներ կը նուագեն ուրբաթ, շաբաթ և կիրակի օրերը :

Յաճախորդք թէ ծովեղերեայ գիրքին, թէ բնական մաքրութեան և թէ հանգստութեան մասին շատ գոհ կըլլան : Ուղղող կրնայ փորձել :

ՏԵՐ-ԻՄԵԱԳԻՐ

Մ. Յ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Բիզու փաշա խան քիւ 14